

Muusika kohtub pildiga, hani tahab lavale

MAAILMA KOOS HOIDMISE KATSE: Kevadel esietendub Rahvusooperis Estonia ooperit ja balletti sünteesiv “Ravel:Ravel”, mille käigus lavastaja Mart Kampus, kunstnik Liina Keevallik ja lavastajakoreograaf Renate Keerd annavad impressionistist prantsuse helilooja Maurice Raveli loomingule oma näo. Marion Leppik kohtus Mardi ja Liinaga nende esimesel proovipäeval. Marion Leppik: Kuidas selline loominguline kooslus nagu Kampus, Keerd ja Keevallik kokku sai? Kampus ja Keevallik kohtusid teadupärast juba 90ndatel, aga kuidas selline triumviraat tekkis?

Liina Keevallik: Meie Mardiga alustasime koos tegemist tõesti juba 90ndatel algul, täpsemalt 1992. aastal.

Mart Kampus: Jah, selleks oli “Seme ja maailm” Nukuteatris. Seal oli muuseas ka tegemist lapse ja erinevate veidrate maailmade kohtumisega nagu käesolevas lavastuseski. Aga idee panna kokku kaks erinevat Raveli teost tuli tegelikult

Arvo Volmerilt: lavastuse esimeseks osaks on fantaasiaooper “Laps ja lummutised” (“L'Enfant et les Sortilèges”) ning teise osa aluseks süit “Haneema” (“Ma mère l'Oye”).

Liina: Ja siis Arvo Volmer küsis meilt, et kes võiks olla koreograaf...

Mart: ...kes võiks välja tuua lavastuse teise osa. Liina: Leidsime üksmeelselt, et Renate on üks põnevamaid tegelasi, kes praegu selles vallas teatrimaastikul liigub. Meile mõlemale Mardiga tundus väga õige midagi koos teha. Ja eriti pikantne tundus mõte Renate kohtumisest klassikalise balletiga!

Mart: Meie esimene kokkusaamine oli üks tormiline sündmus ja meie mõtted ning tunded klappisid.

Marion: Räägime natuke lähemalt lavastuse sünniloost.

Mart: Siin töötab muusika ja pildi kooskõla. Muusika on väga oluline. Üks kummaline asi on selle muusikaga: mida rohkem seda kuulad, seda kaunim ta on.

Liina: Tõsi. Mind üldse huvitab teatri juures kõige enam pildi ja muusika koostöö. Nendes lavastustes, mida Mardiga teinud oleme, on muusika alati üks põhilisi komponente olnud.

Marion: Kuidas need kaks teost omavahel haagivad? Kas neil on mingi siduv element?

Mart: Kuna teise osa aluseks on hane-ema lood, esimeses osas aga toimub tegevus teatris, kus on samuti hani sees, siis me mõtlesime, et see võiks olla teatrihani.

Liina: See tuli tegelikult sellest, et Renate ütles, et tema küll mingit hane ei taha. Ja siis meie ütlesime, et me paneme ise igaks juhuks

KesKus

01.03.2021 00:00

KesKus

29000

20,21

Rahvusooper Estonia

Estonia teater

Eesti Rahvusballett

Vaba Lava

Noorsooteater

Kanuti Gildi Saal

Arvo Volmer

Teater

hane sisse, et siis see õigustab seda nime. Meie hani on tegelane, kes hirmsasti tahab lavale saada. Võib-olla see meie hani siiski piilub kusagilt aksi vahelt Renate loosse sisse.

Mart: Kui ta lubab.

Marion: Te olete teadupärast ka varem muusikalavastusi teinud. Viimane oli "Pilveooper"?

Mart: Jah, see oli üle-eelmisel aastal Vabal Laval. Terve koor oli lae all pilvedes. Nii mõnigi solist sai tohutu barokse masinavärgi abil üles-alla sõita.

Liina: Praeguses lavastuses on barokne masinavärk veelgi kolossaalsem - kogu kujundus töötab sellel printsiibil. Ja enne seda kõike oli meil veel üminaooper.

Mart: See oli Kanuti gildi saalis. See oli väike projekt, aga samamoodi kooriga. Ja kõlas ikkagi Wagner.

Liina: Ainult et solistid ümisesid. Muidugi kirglikult. Orkestris oli tervelt basskitarr ja tšello. Koor laulis "Reini kulda".

Marion: Mart, sa oled 1997. aastal öelnud, et sulle on kõige tähtsam ühise hingamise leidmine mingi asja nimel. Kuidas sulle tundub, kas Estonias on sinu trupis see olemas?

Mart: Jah, isegi väga. Inimestele tundus meie kontseptsioon meeldivat ja tööprotsessi algus on olnud mõlemapoolselt lustlik. See on hea tunne. Mulle tõesti tundub, et me mõistame üksteist hästi.

Liina: Uskumatult vastutulelikult ja pikemalt mõtlemata on nad roninud igasuguste kummaliste kostüümide sisse.

Marion: Ravel on öelnud, et "Lapse ja lummuse" žanrimääratlus on lüüriline fantaasia. Kas see kehtib ka lavastuse kohta?

Mart: Mulle see päris meeldib. Liina: Mina ütleksin: lüürilis-tehniline fantaasia. Mart: Täpselt!

Marion: Aga kuidas on lood kandva ideega? Sobiv küsimus esimese proovi järel (üksmeelne naer saalis).

Liina: Minu jaoks on see lugu sellest, kuidas õppida maailma koos hoidma.

Mart: See on ikka see vana hea lugu, kuidas headus võidab kurjuse.

Liina: Ja ta räägib ka tegelikult teatritegemise ilust ja valust. Kui palju peab tööd raskima selleks, et üks imeline hetk saaks sündida. Selle üle on päris hea mõelda. Eriti praegusel ajal, mil teatrit kiputakse üle parda viskama kui ebaolulist, koos disko ja muu meelelahutusega.

Marion: Muusikateadlased on öelnud, et sellel materjalil on suisa pedagoogiline funktsioon.

Liina: See õpetab tõesti, et kui sa ühtviisi käitud, on tulemuseks midagi head, ja kui sa teisiti käitud, siis läheb halvasti. Mis see siis oma olemuselt on? On see kristlus? Budism? Pedagoogika? Valikuvariante peaks olema igaühe jaoks.

Mart: See on ka meie mõte, et igaks leiaks sealt endale sobiva lahenduse. Kes mida ootab või vaatama tuleb.

Liina: Me oleme ka püüdnud võimalikult palju jälgi segada, et publikul oleks neid valikuvariante.

Mart: Võib ka öelda, et see lugu õpetab inimesele, et ära ole kuri.

Liina: Mitte et teatri mõte oleks, et inimene läheb koju ja mõtleb, et ta enam seda või teist ei tee. Aga just, et ta "õpib" selle teatris kogetud pildi või emotsiooni pealt.

Mart: Ja selles ongi see pedagoogiline moment. Et inimesele jääb teatris mingi emotsioon meelde. Ja kui elu pakub mõne analoogse olukorra, tuleb see talle meelde ja võib-olla tõesti on teatris kogetud emotsioon talle siis abiks. Aga näpuga näitamisse - see on paha, see on hea ja ärge teie küll nii tehke - ma teatris ei usu.

Liina: Kõige olulisem on vist tõesti vajutada inimesele mingid pildid mällu. Ja tunded.

Mart: Ja selle pinnalt ta reageerib hiljem elus teisiti. Või märkab rohkem.

Marion: Ooperit hakatakse mängima kahes keeles: hommikuti eesti keeles ja õhtuti prantsuse keeles. Mis lugu sellega on?

Mart: Sellega on nii, et mõnele meeldib kuulata originaali ja teisele emakeelt, lisaks on ju ka veel monitoridel eestikeelne tõlge ja kavalehel sisu kokkuvõte. Anname kõigile huvilistele võimaluse seda kogeda endale sobival viisil.

Liina: Iseenesest sisulist vahet ei ole. Lugu on ikka sama. Võib-olla siis eestikeelne on rohkem nooremale vaatajale. Igal juhul on see kõige paremas mõttes perelavastus, sobib igas vanuses.

Mart: Just tänu oma vaatamängulisusele. On palju vaadata, on palju kuulata.

Marion: Liina, sina olid aastaid tagasi Estonia teatri peakunstnik ja nüüd oled Tallinna ülikooli audiovisuaalse liitreaalsuse teadur. Mida need märksõnad sinu jaoks tähendavad?

Liina: Teater on tegelikult ise üks kõva liitreaalsus. See ongi see siduv moment nende kahe vahel. Arusaamine, et on olemas selline asi nagu ooper, jõudis mulle kohale juba 4-aastasena, kui ma käisin emaga minu nõudmisel seitse korda "Figaro pulma"

vaatamas.

Mina jälle ehitasin sama vanalt tabureti Mart: alla teatri.

Liina: Ma mäletan, et ma nägin lapsena unes, et minu voodi all oli salakäik ja seinaga taga oli salajane koht, mis nägi välja nagu rekvisiidiladu. Ja seal oli masin, mis printis mulle välja värvilisi baleriinipilte. Hiljem, täiskasvanuna sain aru, et sisuliselt ma leiutasin värviprinteri.

Mart: Minul käis taburetiteatri juurde venekeelne "Silva" plaat ja see operett siis väntas kogu aeg grammofoni pealt.

Marion: Me kõik tuleme oma lapsepõlvest.

Liina: Täpselt. Ja see kõik on tegelikult väga lihtne - liitreaalsusteadur uurib uute tehnoloogiate poeetilist kasutust. Teisisõnu, ikka seda, kuidas kõiki neid enneolematuid tehnilisi võimalusi taburetiteatriks moondada. Selle "teadusprojekti" raames me tegime ka "Pilveoperi".

Mart: Muide, Liina ise kirjutas selle libreto! Ja see on täiesti ainulaadne.

Marion: Paistab, et olete tõelised renessansiinimesed! Kui barokk kohtub minimalismiga Marion Leppiku veebiusutlus Renate Keerdiga, "Ravel:Ravel" II osa lavastaja-koreograafiga Marion Leppik: Kuidas mõjutab lavastamist teadmine, et see on osa suuremast projektist, mitte eraldiseisev töö? Renate Keerd: Tegelikuses on see ikkagi eraldiseisev töö, nii dramaturgilises kui ka lavastuslikus plaanis, mille ühendavaks lüliks on Ravel. Alguses üritasime leida ka mingit muud siduvat ühisosa, kuid mida rohkem aeg edasi, seda selgemaks sai, et kuidagi kunstlikult pole seda mõtet tekitada. "Hane-ema" on minu jaoks vaid tinglik pealkiri, dramaturgiliselt lähen sellest ikka täiesti eemale ja alustan puhtalt lehelt, enda rada pidi. Marion: Miks Ravel ja mis selle loo/teema/ muusika juures köidab? Renate: Raveli idee tuli Arvo Volmerilt, keda just need teosed muusikaliselt väga kõnetasid. Nüüd, olles ise sinna muusikasse sukeldunud, paelub mind selle teose jutustav kõneviis ja nüansirikkus. Väga huvitav, kuidas see teos end kihiti järjest enam avab ja avastama ärgitab. Kusjuures see on minu loometeel esimene kord lavastada etteantud muusikaga, varem olen kõigi oma lavastuste muusikalised kujundused ise teinud. Lisaks on need olnud üsnagi variatiivsed, rääkimata sellest, et kasutan palju ka vaikust. Sedapuhku aga on läbi lavastuse, algusest lõpuni, üks muusikaline teos, lisaks veel elava muusikaga, orkestriga. Nii et see on igas mõttes üks priske väljakutse. Marion: Milline märksõna võiks kirjeldada teie lavastust? Renate: Üldiselt on need määratlemised mu jaoks alati pigem rõhuvad ja determineerivad. Aga kui nüüd proovida, siis antud hetkel turgatab pähe selline määratlus nagu elulis-ruumiline kudum. Marion: Mis võiks olla lavastuse kaht poolt siduv element, peale Raveli

muusika? Renate: Kontseptsiooni mõttes oli intrigeerivaks just nende kahe lavastuse kontrastsus, kus külluslik barokk kohtub ohtra minimalismiga. Praeguse seisuga pakun, et lavastuse kahe poole peamine ühine element on Arvo Volmeri dirigeerimise läbi tema tundlik lähenemine Raveli muusikalistele väljadele. Marion: 16. veebruaril Vikerraadio eetris olnud "Teatrivahi" saates leidsid teatrivahid Rein Lang ja Valle-Sten Maiste, et Renate Keerdi teater vääraks eraldi eksporditoetust. Kuidas kommenteerite ja kas "Ravel:Ravel" võiks olla üks neist lavastustest, mida võiks ka mujal maailmas mängida? Renate: Endal on seda raske kommenteerida. Ennekõike tahaks ikka lavastuse välja tuua ja eks siis näeb, kas see kedagi üldse kõnetab. Praegu on oluline, et meil oleks proovisaalis äge.